
Opgave 5

Bij deze opgave horen de informatiebronnen 4 tot en met 6.

De Stichting Bedrijfspensioenfonds voor Medewerkers in het Notariaat (hierna te noemen Het Pensioenfonds) verzorgt de pensioenen van personen die werkzaam zijn of werkzaam zijn geweest bij notariskantoren in Nederland.

Een pensioenfonds ontvangt pensioenpremies en belegt deze gelden. Wanneer later de pensioenen moeten worden uitbetaald, kunnen de beleggingen (gedeeltelijk) worden verkocht en kunnen de pensioenen hiermee worden betaald.

Een belangrijk risico voor een pensioenfonds is dat de waarde van de beleggingen te laag is in verhouding tot de contante waarde van de uit te betalen pensioenen in de toekomst: de dekkingsgraad is dan te laag (*zie informatiebron 4*).

2008 – 2013: daling van de dekkingsgraad

De dekkingsgraad van Het Pensioenfonds verslechterde in de periode 2008 - 2013 door

- een verslechtering van de bedrijfsresultaten van de ondernemingen waarin Het Pensioenfonds had belegd.
- een verandering van het (reken)rentepercentage waartegen toekomstige pensioenuitkeringen contant worden gemaakt.

De contante waarde van de toekomstige pensioenuitkeringen is in de periode 2008 - 2013 gestegen als gevolg van de verandering van het (reken)rentepercentage.

- 2p **23** Is het (reken)rentepercentage in de periode 2008 – 2013 blijkbaar gedaald of gestegen? Verklaar het antwoord.

In de periode 2008 - 2013 rekent Het Pensioenfonds met 3% (reken)rente bij het contant maken van de toekomstige pensioenuitkeringen (*zie informatiebron 5*).

- 2p **24** Bereken de totale contante waarde op 31 december 2013 van de toekomstige pensioenuitkeringen van het Pensioenfonds (*zie formuleblad*).

Deze totale contante waarde van de toekomstige pensioenverplichtingen levert een dekkingsgraad per 31 december 2013 op die niet voldoet aan de eis die De Nederlandsche Bank als toezichthouder op de pensioenfondsen stelt. De eis luidt dat de dekkingsgraad minimaal 105% moet zijn.

Om dit te bereiken heeft Het Pensioenfonds in 2014 maatregelen genomen.

- a verhoging van de pensioenpremies
- b kortingen op de pensioenuitkeringen
- c wijzigingen in het beleggingsbeleid om daarmee de beleggingsopbrengst te vergroten

Maatregel a en b

- 2p 25 Leg uit op welke wijze de combinatie van de maatregelen a en b kan leiden tot een verbetering van de dekkingsgraad van Het Pensioenfonds. Betrek in het antwoord zowel de teller als de noemer van de dekkingsgraad.

Maatregel c

Maatregel c omvat onder andere een verschuiving in de beleggingen van obligaties naar aandelen.

Deze wijziging in het beleggingsbeleid is ook van invloed geweest op de risico's voor Het Pensioenfonds (*zie informatiebron 6*).

- 2p 26 Leg uit welk risico voor het Pensioenfonds toeneemt door de verschuiving in de beleggingen van obligaties naar aandelen.

Conclusie

De maatregelen van Het Pensioenfonds hebben er toe geleid dat de contante waarde van de toekomstige pensioenverplichtingen op 31 december 2014 € 834.962 bedraagt. De waarde van de beleggingen bedraagt op 31 december 2014 € 885.059.

- 1p 27 Voldoet de dekkingsgraad van Het Pensioenfonds op 31 december 2014 aan de eis van DNB? Motiveer het antwoord met behulp van een berekening.

Formuleblad

Voor de beantwoording van vraag 24 zijn de volgende formules beschikbaar.

24 Formules voor samengestelde interest:

$$i = \frac{p}{100}$$

$$C = K \times (1 + i)^{-n}$$

$$C_n = T \times \frac{1 - (1+i)^{-n}}{i}$$

$$E = K \times (1 + i)^n$$

$$E_n = T \times \frac{(1+i) \times \{(1+i)^n - 1\}}{i}$$

hierbij gebruikte symbolen:

C = contante waarde

E = eindwaarde

K = kapitaal

T = termijnbedrag

p = rentepercentage

n = aantal perioden

i = interest

Somformule meetkundige reeks:

$$S = a \times \frac{r^n - 1}{r - 1}$$

hierbij gebruikte symbolen:

S = som van de getallen in een meetkundige reeks

a = aanvangsterm van de meetkundige reeks

r = reden van de meetkundige reeks

n = aantal termen van de meetkundige reeks

Informatiebron 4

Pensioen en Pensioenfondsen

Doel

Pensioenfondsen ontvangen pensioenpremies met als doel daarmee later pensioenen te betalen. Om de pensioenuitkeringen op korte en lange termijn veilig te stellen, wensen de besturen van de pensioenfondsen de toevertrouwde gelden op een verantwoorde manier te beleggen. Dit gebeurt onder andere in aandelen, obligaties, vastgoed (bijvoorbeeld winkels en kantoren) en grondstoffen.

De algemene doelstelling is een zo goed mogelijk rendement op de beleggingen te behalen binnen de randvoorwaarde van een aanvaardbaar risico.

Dekkingsgraad

De dekkingsgraad geeft de verhouding weer tussen de contante waarde van de toekomstige pensioenverplichtingen en de aanwezige beleggingen en wordt gemeten door:

Dekkingsgraad op tijdstip 1 =

$$\frac{\text{waarde van de beleggingen op tijdstip 1}}{\text{contante waarde van de toekomstige pensioenverplichtingen op tijdstip 1}} \times 100\%$$

Informatiebron 5

	totaal (x € 1.000) op 31 december 2013	toekomstige pensioenuitkeringen (x € 1.000)				
		2014	2015	2016	2017	2018 t/m 2054
pensioenuitkeringen ¹⁾ tegen nominale waarde	1.68	24.000	24.000	24.000	24.000	1.584.800
contante waarde op 31 december 2013 van deze toekomstige pensioenuitkeringen bij 3% (reken)rente					888.122 ²⁾

noot 1 De pensioenuitkeringen vinden aan het einde van het jaar plaats. Tot en met 2017 wordt er niet geïndexeerd en is de nominale pensioenuitkering jaarlijks € 24.000.000.

noot 2 Het bedrag van € 888.122.000 is de contante waarde tegen 3% (reken)rente op 1 januari 2018 van de nominale pensioenuitkeringen in 2018 tot en met 2054 (dus van € 1.584.800).

Informatiebron 6

De risico's van een pensioenfonds

De risico's die pensioenfondsen lopen, kunnen ertoe leiden dat de dekkingsgraad daalt en er in de toekomst onvoldoende middelen zijn om de pensioenverplichtingen na te komen. Bij een dekkingsgraad van 100% kan een pensioenfonds in principe aan alle opgebouwde pensioenverplichtingen voldoen. Omdat echter ook tegenvallers moeten worden opgevangen, is de vereiste dekkingsgraad 105%.

Er zijn verschillende risico's, bijvoorbeeld:

- Kredietrisico is het risico van financiële verliezen voor het pensioenfonds als gevolg van faillissement van bedrijven waarin is belegd (via aandelen of obligaties).
- Liquiditeitsrisico is het risico dat beleggingen van het pensioenfonds niet tijdig en/of niet tegen een aanvaardbare prijs kunnen worden verkocht.
- Renterisico is het risico dat de waarde van een belegging zal fluctueren als gevolg van veranderingen van de markttrente.